

וכמובן, ש"פגזי-הרסק" שבצמ' 257 אינם מתרגמים כלל את "הפגז הפוגסי" הרוסי — דהיינו, את הפגז המתפוצץ רק לאחר שפגע בקרקע וחדר לתוכו. ולא זו בלבד, אלא שהמונח "פגז רסק" — הוא ההולם את ההגדרה שברוסית היא מצוינת לסוג פגזים אחר — ה"בריזטי".

או "אחרון צעד מורין ורובהו בידו", שבצמ' 273 — אינו מוסר כלל את התמונה שבמונח הרוסי "רובה על היד", שמשמעותו כוונות ודריכות להפעלת הכלי (אם כנשק הלם, ואם כנשק ירי). ואין צורך להרבות בדוגמאות ממין זה, שעיון מדוקדק במהדורה העברית היה בוודאי מגלן. אפשר שרובן יהיו רק ענין שבבתי-גזון או בסטיה חלקית מן הדיוק, אך בשלב זה של התהוות המונחים (ותרגומי-מושגים) וקביעתם בלשונו העברית, — חיובה היא שתרגומו של ספר לועזי, נוסף על הענין שבעצם תוכנו, ישמש גם הזדמנות להקנית צירופי לשון ודיוקידיוקים בבטוי העברי המקצועי והעניני, ואף על פי שמצויים ספרים מתורגמים אחרים, שאולי חטאו עוד יותר בתחום זה של דיוק הלשון המקצועית וההקפדה בתרגום, מכל מקום הכרח הוא שנתחיל פעם לקיים את מצוות הבדיקה והבחינה, ודווקא ספר המעורר התענינות בקרב חוג קוראים רחב למדי מבחינתו העניינית, העובדתית, המקצועית — והמשתמש, דווקא, במונחים ובביטויים רבים שימוש נכון ומדויק — מצריך קיום מצוה זו במיוחד. ואם יזכה התרגום הזה למהדורה נוספת — ותגובות-הקוראים הראשונות מעידות על אפשרות כזאת — בדין הוא שיוכנסו בו התיקונים הנאותים על סמך קריאה בדקנית במהדורה ראשונה זו.

י. אלון

בשולי עמידת-המשמר של שוייצריה הנייטרלית

(חוברת על יחידות-המחץ של צבא-המגן השוייצרי)

ארץ-ההרים הדמוקרטית הקטנה, שוייצריה, לא חרפה נפשה במלחמת-העולם. אך עמדה הכן כל שנותיה, וקיימה חיל-מגן בגבולותיה, אשר בשנים מסוימות הצריך היקפו את הגיוס הכללי כמעט של צבא-המיליציה-האזרחית שהוא צבאה של שוייצריה בימי שלום כבימי מלחמה או ימי חירום. ואת צבאה המגויס הזה ניסתה הרפובליקה הקטנה לארגן, לצייד (ויש ערך לתעשיית-התחמושת השוייצרית הקטנה) ולאמן מתוך שימוש בנסינום של צבאות העמים הגדולים, אשר רכשו והלכו, באותן השנים, את נסיון-הדמים שבשדות-הקטל. בין השאר, הבלטיה המפקדה השוייצרית את דבר טיפוחן של יחידות-המחץ והפשיטה בצבאה. ובדין עשתה, בהתכוונה לעמוד בפני אויב האדיר שבעתים מחיל-המגן של ארץ קטנטנות זו (כי, למעשה, ההתקפה שהביאה בחשבון — היתה פלישת הגרמנים), כי אכן זהו נשקו של המתגונן החלש בפני תוקף רבי-כוח; ותנאי ארץ-ההרים ודאי שהיו רקע הולם לכך, אלא שמותרת השאלה, האם סיגלה המפקדה השוייצרית במידה הראויה את דוגמת הצבאות הגדולים, בענין זה של יחידות-ה"מחץ", לאפשרויותיה הטופוגרפיות המיוחדות-במינם של ארצה ולתכונות-שבכות של צבאה העממי, המעורה בסביבתו, למלחמת-מגן גמישה ו"פריזונית" — או שהפריזה ברכישי-הגירה השאולים מאת צבאות "סדירים" מובהקים דווקא. ויש ענין בנסיון, המוגש להלן, של הערכה לחוברת שוייצרית, משנות המלחמה המאוחרות, העוסקת בנושא זה, של טיפוח יחידות מן הסוג הנ"ל. לענין דרכיו, מסורתו ורוחו של חיל-האזרחים השוייצרי עוד נשוב בחוברות הבאות של ירחנונו.

החבורת Stosstrupps (מאת הלויטננט־הקשיש, פריץ וגמילר) הוצאה ע"י הצבא השווייצרי במסגרת של ספריה זעירה לקצינים, סמלים, וחיללים. עצם העובדה שהספריה פונה לקהל כל כך מגוון מבחינה מקצועית קובעת את מגמתה ורמתה.

מטרתה, כנראה, איננה לברר בירור יסודי את הנושאים השונים או להעמיק את הידיעות הרגילות של קצינים או חיללים. מגמתה העיקרית היא — להסביר, בשפה פשוטה, לחיללים ולקצינים, שמקצועם אינו בשטח המסוים שבו דנה החבורת.

אכן, החבורת שלפנינו איננה יכולה להוסיף ידיעה לקצין־רגלים, ועל אחת כמה וכמה לא לקצין העוסק בפלוגת מחץ. לעומת זאת ערכה רב בהסברת ענין של חטיבות מחץ לכלל החיללים שבחטיבות הלוחמות מכל הסוגים ובעיקר — לקציני החיללים הנדרשים לשותף פעולה עם יחידות מחץ (כגון תותחנים — או אף טייסים — שהוטל עליהם לסייע באש, ובתצפית, בשעת ביצוע פשיטה, וכן אנשי שריון, וקשר, ועוד) ואם זו היא נקודת הראות — הרי שזורות בחבורת הרבה הערות ורעיונות של טעם, אשר לתועלת הקורא יובאו בסוף הסקירה.

אך עם כל המועיל שבחבורת, הנה פגומה באופן רציני בגישתה הכללית לבעיה של יחידות־מחץ ופעולות־מחץ. כי המחבר מתעלם לחלוטין מהתפקיד, ומאופני פעולה, של פלוגות מחץ במסיבות הבאות: (א) מלחמה זעירה, (ב) פעולה של יחידות מכות רות, שבעומק "עורף" האויב, (ג) מבצע־מחץ בקנה מידה גדול, במגמה של השגת אפקט איסטרטגי. וכן מתעלם הוא מההשפעה החוזרת, שהשפיעה הטקטיקה המיוחדת של פעולות־מחץ על הטקטיקה הצבאית הכללית.

והנה, נסיון המלחמה האחרון — וביחוד, אולי, של חזית המזרח, הרוסית — מלמד אותנו, כי פעולה בעורף האויב איננה משמשת מגמות טקטיות בלבד — דהיינו, הקשורות בקרב בודד — אלא גם (ואפשר להגיד אפילו, בעיקר, — אם במישרין ואם בעקיפין) — מגמות איסטרטגיות. — היינו אלו הקשורות במהלך המלחמה, בכללותו, עד למלחמה האחרונה היו, הצבאות השונים מקיימים יחידות־מחץ (כמו, "הקבוצות החופשיות" שבגודי־הרגלים הצרפתיים) בראש וראשונה בשביל תפקידים טקטיים (השגת ידיעות, כיבוש עמדות־מפתח וכד'); ואלו היום תפקיד חטיבות־המחץ (כפי שהראו גם ה"קומנדו" הבריטיים וגם הסיירים והפרטיזנים הרוסיים) הוא הרבה יותר נרחב וכולל: (א) התפקיד ה"ישן", הטקטי, (ב) את ריתוקם, ע"י פעולות־הטרדה בלתי פוסקות, של כוחות אויב גדולים לתפקידי הבטחה, (ג) גרימת דיזאורגניזציה — ע"י התקפות מחושות על מסות, מרכזי אספקה, קו־תחבורה וכיו"ב — בשורות האויב, בזמן שהוא תוקף או בזמן שהוא נתקף, (ד) ארגון ההתנגדות של אוכלוסיה אזהרת שבעורף האויב, וסיוע לה.

מהי יחידת־מחץ ואיזה מבצע ראוי לשם זה? המחבר כותב:

"מבצע־מחץ הם מבצעים מוגבלים בזמן ובמקום. האמצעים הדרכים להשגת המגמה, כוח האדם והציוד, וכן מהלך הקרב, נקבעים למפרע."

ההגדרה הזאת היא טיפוסית לקצין של צבא סדיר. היא מתעלמת לחלוטין מהתפקיד העצמאי של פעולות־מחץ, בהגבילה אותן במסגרת של כלי־עזר לפעולות צבאיות רגילות, ומסתפקת בציון הבדל פורמלי בין פעולות צבאיות "רגילות" ובין "מבצע־מחץ".

וכך הוא מציין את העובדה, שבזמן שיחידות־צבא תקינות בנויות כך, שתוכלנה למלא תפקידים רבגוניים במלחמה, הרי יחידת־מחץ נבנית באופן מיוחד, לפעולה מסוימת. בניינה המיוחד הזה, המותאם לפעולה, צריך לאפשר לה מפסיומם יכולת בשטח מסוים, אולם יחד אם זה פוגע ביכולתה בשטחים אחרים. כך, לדוגמה, יחידות־מחץ, לשם הגברת ניידותן, עוזבות מאחריהן את מכונות הרריה — דבר הפוגע בכוח האש שלהן והמונע מהן אפשרות של עמידה עצמאית בקרב נגד כוחות עודפים, במקרה של התגלות.

ונקודה שניה מודגשת בהגדרת המחבר, והיא: תוכניות של פעולה צבאית רגילה הן תמיד כלליות למדי ומשתנות בקלות יחסית במהלך הקרב. ואלו תוכניות של מבצע־מחץ היא הרבה יותר מדוקדקת ומחושבת וקבועה־מראש. הצלחת הפעולה תלויה, במידה רבה, באפשרות של ביצוע התוכנית כפי שהיא תוכנה. פתרונות „מניה וביה“ בזמן בצוען של פעולות־מחץ, נגמרים, לרוב, באסון.

אך עם כל הנכון שבדברים הנ"ל, אין הם מגלים את המהות האמיתית של פעולת־מחץ. כי הציר המרכזי בטקטיקה צבאית ה„תקינה“ היא עדיפות האש והטקטיקה איננה אלא תורה של יצירת עדיפות אש — ושל מניעות תוצאות מכריעות מכל עדיפות־אש אשר השיג האויב. כל האמצעים הטקטיים האחרים (ניצול פני שטח, רמיה, הטעיה...) הם כן גורמים המשרתים את „מלכת שדות־הקרב“ — האש. כך הוא הדבר בפעולה צבאית תקינה. אולם אחרת לגמרי במבצע־מחץ.

מבצע־מחץ מיוסד בעיקר על ערמה, עזרה־פתעה, רוח העשויה ללא חת, היינו — גורמים נפשיים. כל מבצע־מחץ מיוסד על מינימום כוח, מינימום אש. האמת היא, כי השאיפה היסודית במבצע־מחץ לעתים קרובות היא להמנע משימוש באש. הקיצור: מבצע־מחץ מיוסד על עדיפות נפשית — בניגוד למבצע „צבאי־תקיני“, המיוסד בעיקר על עדיפות חומרית, עדיפות האש. הרי שמבצע־מחץ מזה ופעולה „צבאית־תקינה“ מזה מציגות שתי גישות שונות לפתרון בעיות קרב. בגישה ה„צבאית“ עומדת במרכז הסכניקה, ואלו בגישה של „מבצע־מחץ“ — האדם, — ורוח המלחמה המפעמת אותו. כמובן, שניתוח זה אינו בא להצביע על „עדיפות“ של אחת הגישות הללו על רעותה. הוא בא רק לציין את שתי הגישות, אשר כל אחת מהן מותאמת לתנאי פעולה מסוימים. והנה, הצבא הוא מכשיר להבקעת חומות כוח (של אש) בכוח (באש). והצבא, למעשה הוא מכשיר של מחץ. לעומת זאת „יחידות־מחץ“ אינן מוחצות לחלוטין. להיפך הן מכשיר לביצוע „ניתוחי־קרב עדינים. הן חודרות — או חייבות להחדר — לגוף האויב במומחיות ובזריזות של חירורגן. ובאותה זריזות עצמה, בשימוש במינימום כוח (אש), צריכות הן לבצע תפקידן. אם המבצעים של יחידות כאלה ראויים אמנם לשם „מבצע־מחץ“ הרי לא על סמך דרכי הביצוע „העדינות“, אלא על סמך תוצאות פעולתן, והשפעתן המוסרית על האויב.

הבדל־גישת זה קובע גם הבדל בכלים טקטיים מסויימים. אמנה רק אחדים מהם. כך, במקום הכלל הצבאי של „מכסימום הכוח“ בא „מבצע־המחץ“ הכלל של מינימום הכוח. במקום טקטיקה של קרב־אש־ותנועה, באה הטקטיקה של קרב־מגע. במקום ריכוז הכוח בשטח בא ריכוזו בזמן, היינו — ריכוזים, בזמן מסוים, של האפקטים, אשר לפעולות בנקודות שונות. במקום הכלל של פעולה בכוח מרוכז בא הכלל של פעולה בכוח מפוצל.

ובסיכומו של דבר, אין המחבר רואה את פעולות־המחץ כפעולות המצטיינות בגישה אופיינית ומיוחדת לפתרון בעיות קרב. והלא — בניגוד לתפיסתו זאת — מלמד נסיון המלחמה האחרונה כי „מבצע־מחץ“ הם פרי של רוח חדשה בטקטיקה הצבאית; וקיימת טקטיקה מיוחדת של מבצע־מחץ, טקטיקה שבמלחמה זו השפיעה גם השפעה ניכרת על הטקטיקה הצבאית ה„תקינה“.

כמובן, אופן ראיית פעולות־המחץ המציין את המחבר קובע גם את יחסו לבעיות המעשיות השונות הקשורות במושג זה; ובעיקר — לחשובה שבין הבעיות אלו, והיא בעית האימון. לפי דעת המחבר, מצריכות יחידות־מחץ: (א) תוספת אימון גופני, (ב) חינוך ואימון לאומי, (ג) דרגה יותר גבוהה של אימון צבאי רגיל (קליעה, שימוש בנשק קל, ועוד), (ד) טיפוח של רוח תוקפנית. כל הדברים האלה הם אמנם נכונים; ויתכן כי אף הגם מספיקים, שהמדובר הוא בפעולות־מחץ „טקטיות“ (השגת ידיעות, תפיסת שבויים, לכידת מגמות בודדות, וכיוצא). אולם אין זה מספיק כאשר מדובר בפעולות־

מחץ ללא סיוע של כוחות צבא סדירים, ללא סיוע של אש ארטילרית, ללא כל עזר ממכונה כבירה זו ששמה — „צבא“. אכן, לפעולות-מחץ אמיתיות דרוש לא רק חייל „רגיל“ משוכלל ביותר אלא טיפוס חדש של לוחם.

התכונה היסודית של „חייל“ היא בדרך כלל המשמעת. המשמעת היא בחינת שמן למכונה הצבאית, — ואף הרוח החיה בה, ואלו התכונה היסודית של לוחם ביחידת-מחץ היא — היוזמה. אין פירוש הדבר שלוחם ביחידת-מחץ „חייב“ להיות לא-ממושמע. אדרבא. אלא שפירוש הדבר הוא, שמשמעת אינה מיוסדת בראש-ראשונה על אלוף „דריל“ (”תרגולת“), ורוח השתעבדות לסמכותו של קצין, אלא היא מיוסדת על הכרה, על קשר שברעיון, על רצון-מלחמה, על חברות בשאיפה ועל חברות הנשק. אכן, תיאום „צבאי“ נקנה במחיר של משמעת מכסימלית ויוזמה מינימלית, כדרוש אולי בתנאי קרב המוני — ויתכן כי הוא בגדר הכרח לצבא המוני. ואלו תיאום הפעולה ב„יחידות-מחץ“ נקנה במחיר של הבנת גומלין, המיוסדת על יוזמה ומשמעת פנימית. בין משמעת ליוזמה קיימת, לכאורה, סתירה. אלא ש„סתירה“ זאת מתבטלת כאשר המשמעת מיוסדת על הכרה, ולא על תרגול בלבד. ברור, על כן, כי בשביל לתנך טפוס של לוחם כזה אי אפשר ללכת בדרכים הסלולות בלבד של אמוץ-צבאי, בין מצד התוכן ובין מצד השיטה ודרכי-החינוך. ויותר משיש לדבר כאן על „תוספות“ לאימון צבאי, יש לדבר על דרך חדשה באימון. והרי זהו הדבר שמחברה של החוברת לא השיגו.

ישנם בחוברת ציונים לצד הפסיכולוגי והחינוכי של סוג הפעולות הנדון ועל הכשרת האדם לו. ואלה השורות שבחוברת שמן הראוי ביותר להביאן כאן: „בשביל לעצב עיצוב תכליתי את התרגילים. (המכוונים לטיפוח אומץ-הלב — המערך) יש להבהיר תחילה את המושג „אומץ-לב“. את ההתגברות על המעצורים הנפשיים, שהם פרי הפחד. רגילים אנו לציין בתורת „אומץ-לב“. פירושו של הדבר היא, בעצם, כי בלעדיו רגשי הפחד אין אדם מגיע לידי גילוי אומץ-לב. והנה, מבחינה זו מוצאים אנו אצל חיילינו „נקודות-מוצא“ שונות ביותר: ואותו „תרגיל-האומץ“ עצמו יעמיד, למעשה, תביעות בלתי-שוות בהחלט לפני אנשים שונים זה מזה. ועוד: רגשי-הפחד מטשטשים והולכים, במידה רבה על ידי חזרה מרובה על אותו תרגיל עצמו, והגילוי של אומץ-לב אגב ביצועו של זה — פוחת והולך. אך בלייסקס רוצים אנו בהעלאת התביעה הזאת. יש, איפוא, להשיגה רק ע”י „חיילי-תרגילים מתמידים“. ובאותה פרישה מציינת החוברת גם את ערך היוזמה שבמסגרת המשמעת. והנה דבר שגם לו יש שייכות לגורמי הנפש והאופי: „בצבא הרוסי מתחשבים מאד, בשעת הרכבת כחות-המחץ, גם בגיל החיילים. לכל כחה מכניסים גם חיילים קשישים בעלי כושר גופני. בכך צריכה להיות הערובה לכוח-ההתמד של הכחה, עד לאפשרות האחרונה; כי לעמידה ממושכת ואיתנה עדיפים החיילים הקשישים והמוססים. שרוחם בטוחה, והם עולים על עושי-הנפש הצעירים: יש להם הנסיון והסמכות הנותנים להם את האפשרות להחליף מפקדים כי „פלו“... ושוב: „אין להרכיב כחה מבעלי מזג דומה. יש לשתף בה אנשי-שכל ואנשי-רגש. הנסיון ההכרחי, שהצירוף הנאות של בנייה-טיפוסים השונים היא כוח בעל יעילות רבה ביותר“...

לעתים משולבות בחוברת הערות ענייניות בנושא הנדון וכן עצות-תחבולה. כך: „משמר אויב נוטה לרפות את שימת-לבו בחציו השני של ביצוע המשימה שהוטלה עליו, כל שכן בלילה. יש, איפוא, לברר היטב את מועדי חילוף המשמרות כדי להסיק מכך בענין שעות הרפיון בתשומת הלב של האויב וכן כדי להמנע, בשעת ביצוע המשימה, מהתנגשות במשמר המחליף; או ציונים מן הסוג הבא: „אנשי-הורדו נוהגים להתנגב בלילה קרוב ככל האפשר אל משמר האויב ולזרוק אחר-זאת אבן קטנה, מעל לראשו ומעבר לו, של המשמר. אז פונה הזקיף על פי הרוב אל-עבר המקום שממנו הגיע הקול — מקום נפילת האבן — ואותה שעה מזנקים עליו“. ועוד זאת: „יש להסביר כל פרט מראש — כך יש לקבוע, האם תהא התחמושת נשאת בכיסים, ולא ילקחו צקלונים-הכדורים, מפני שהם

מפריעים בשעת זחילה; או, אם בקרב בתוך ישוב, אין להעדיף נעלייבית קלים על נעלי המסע המסומרים (והכבדים עד מאד בצבא השווייצרי, צבא ארץ־ההרים) היות וההנ מכבידות למדי בהליכה על כבישי אספלט ומדרגות בטון".

או בתחום הטקטי, — במקרים של הטלת עשן על עמדה אויבת:

— "יש לדאוג לכך שהתוקפים לא יפסידו מכושר־ההתמצאות שלהם, בהיותם שרויים בתוך העשן: וברגע שהם מגיחים מתוך הערפלה־מלאכותי — הרי יוסרו אל־מול חומת־הערפל הבהירה, ויהוו, איפוא, מטרות מושכות ביותר — דבר, האוסר על כל התמהמהות־שהיא ברגעים ההם".

מסופר כאן מעשה בתחבולת־רמיה של הגרמנים, אגב קרב בכפר, במסע־צרפת 1940; "המחצצר של הבטליון הציל מפי שבוי צרפתי את אות התצוצרה הצרפתי, "להתכנס". — וישמיעו בכל פרשת־רחובות שאליה הצליח להגיע. בהניחם כי התקפת הגרמנים נהדפה, וכי על חילותיהם לשוב ולהתכנס בכפר, נטשו הצרפתים חבורות־חבורות את הבתים וחצרות־האיכרים ורצו אל הרחובות ושם נפלו, מופתעים, בידי חיילי־הגרמנים".

ולבסוף — ציון כלל אחד לדבר־שביסוד: "הכרח היא שמעשה־הפשטה יהיה מחושב יפה־יפה — אך יש להמנע מ־"עודף־ארגון", שאם לא כן ייכשל בפני הגבות האויב, שאין להביאן־בחישוב מראש אלא כדבר־שבהשערה".

קפ. י. גליקליך

עם הקנדים בחזית איטליה

(לפי מכתבים)

...ונשלחנו, כמה קצינים מן הבריגדה היהודית, אל הדיביזיה הקנדית הראשונה, שתפסה בעת ההיא קטע מן החזית האדריאטית בשפלת לומברדיה־אמיליה. בואנו היה לתקופה קצרה ובמטרה לקנות קצת נסיון של קרבות לפני הכנס הבריגדה שלנו לקו החזית.

אותו יום הגענו למטה הדיביזיה ב־3 אחה"צ. היה זה בכפר הקטן רוסי, ובערך כ־4 ק"מ מאחורי קו־ההגנה הקדמיים. הקצין־המקשר של הבריגדה השלישית חכה לנו והובילנו למטה הבריגדה. שם, לראשונה, הראו לנו את עמדות הבריגדה ואת עמדות האויב על פני מפות מפורטות. הלאה משם הובילנו אחד מקציני הבטליון השלישי. במטה הבטליון הפלנו גורל, ובחלקי נפלה פלוגה ב'.

לתמהוני הרב, הוגד לי, שיכול אני להמשיך דרכי בג'יפ עד מטה הפלוגה ואנוכי דמיתי, שהענין מתחיל להיות "טקטי", קדימה ממטה, הבטליון. היתה לי זו הפעם הראשונה שנוכחתי מן הנסיון כי חשיבות "המנהלה" (administration) עולה לפעמים על חשיבות הטקטיקה.

למטה הפלוגה הגעתי עם דמדומים. כפפתי קומתי ונכנסתי בפתח דלת, המבוצרת בשקי חול, של בית אכרים ישן. אור מעומעם שרר בתוך החדר הקטן שאליו הביאוני. היה זה חדרו האחורי של הבית, והיחידי שלא נפגע עדיין. אש בערה באח והטילה צללים כבדים על הקירות המפויחים. קבוצת אנשים הסבה סביבה ומישו עסק ליד מכשיר הטלפון והקים רעש גדול; היתה זו תשדורת מאחת המחלקות הקדמיות. אדם אחר בקע עצים להבערה ושנים אחרים ישבו רכובים על שקי זרעים. ניקי תחמושת וזימרו תוך כדי עבודה. ברגע הראשון לא נתמצאתי בתוך המהומה הזאת, עד שהרגישו הללו בזה שנכנס אליהם, ומיד